



Верховний
Суд

ОГЛЯД практики Суду справедливості Європейського Союзу

Рішення за квітень – травень 2025 року

ЗМІСТ

I. Основоположні права: принципи законності та пропорційності кримінальних правопорушень і покарань	3
Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 3 квітня 2025 року, Alchaster II, C-743/24	3
II. Захист персональних даних	7
Постанова Загального Суду (Десята Палата) від 29 квітня 2025 року, Meta Platforms Ireland v European Data Protection Board, T-319/24	7
III. Інституційні положення	11
1. Доступ до документів	11
Рішення Загального Суду (Велика Палата) від 14 травня 2025 року, Stevi and The New York Times v Commission, T-36/23	11
2. Імунітети членів Європейського Парламенту	13
Постанова Загального Суду (Сьома Палата) від 5 травня 2025 року, EC v Parliament, T-248/24	13
IV. Провадження Європейського Союзу: позови про скасування	16
Постанова Загального Суду (Сьома Палата) від 23 травня 2025 року, Novis v Commission, T-179/24	16
V. Наближення законодавства: торговельна марка Європейського Союзу	20
Рішення Загального Суду (Сьома Палата) від 7 травня 2025 року, RTL Group Markenverwaltung v EUIPO – Örtl (RTL), T-1088/23	20
VI. Судове співробітництво у кримінальних справах: Європейська прокуратура	24
Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 8 квітня 2025 року, European Public Prosecutor's Office (Судовий контроль над процесуальними діями), C-292/23	24
VII. Судове співробітництво у цивільних справах: Регламент Брюссель Іа	29
Рішення Суду справедливості ЄС (Четверта Палата) від 30 квітня 2025 року, Mutua Madrileña Automovilista, C-536/23	29
VIII. Спільна зовнішня політика та політика безпеки: обмежувальні заходи	33
Рішення Загального Суду (Перша Палата) від 30 квітня 2025 року, SBK Art v Council, T-102/23	33

I. Основоположні права: принципи законності та пропорційності кримінальних правопорушень і покарань

Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 3 квітня 2025 року, Alchaster II, C-743/24

[Посилання на повний текст рішення](#)

Звернення за попереднім рішенням – Угода про торгівлю та співробітництво між Європейським Союзом і Європейським Співтовариством з атомної енергії, з однієї сторони, та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії, з іншої – Передача особи до Сполученого Королівства з метою притягнення до кримінальної відповідальності – Ризик порушення основоположного права – Друге речення статті 49(1) Хартії основоположних прав Європейського Союзу – Принцип, згідно з яким правопорушення та покарання повинні бути визначені законом – Зміни в застосуванні режиму умовно-дострокового звільнення, що погіршують становище засудженої особи

Розглядаючи звернення за попереднім рішенням від Supreme Court (Верховний Суд, Ірландія), Суд у складі Великої Палати, застосовуючи пришивдшену процедуру та в контексті європейського ордера на арешт, виданого на підставі Угоди про торгівлю та співробітництво зі Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії,¹ роз'яснив поняття «застосування суворішого покарання» з огляду на принцип визначеності правопорушень і покарань, закріплений у другому реченні статті 49(1) Хартії основоположних прав Європейського Союзу.²

Суддя Magistrates' Courts of Northern Ireland (Суд магістратів Північної Ірландії, Сполучене Королівство) видав чотири ордери на арешт МА у зв'язку з підозрою у вчиненні терористичних злочинів у 2020 році.

У 2022 році High Court (Високий Суд, Ірландія) постановив передати МА до Сполученого Королівства. МА оскаржив це рішення до Верховного Суду, який звернувся до Суду справедливості Європейського Союзу із запитом щодо тлумачення положень Угоди про торгівлю та співробітництво. Відповідь на це питання було надано у справі Alchaster.³

У вказаному рішенні Суд постановив, що якщо особа, стосовно якої видано ордер на арешт на підставі згаданої Угоди, посилається на ризик порушення статті 49(1) Хартії у разі її передачі до Сполученого Королівства, з огляду на зміну умов умовно-дострокового звільнення, яка відбулася після вчинення передбачуваного злочину,

¹ Угода про торгівлю та співробітництво між Європейським Союзом і Європейським Співтовариством з атомної енергії, з однієї сторони, та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії, з іншої сторони (OJ 2021 L 149, с. 10; далі – Угода про торгівлю та співробітництво).

² Хартія.

³ Рішення від 29 липня 2024 року, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649).

за який цю особу переслідують, то судовий орган, який виконує ордер, зобов'язаний провести незалежну оцінку наявності такого ризику перед ухваленням рішення щодо виконання відповідного ордера на арешт. З огляду на цю відповідь суд, який звернувся із запитом, направив до компетентних органів Сполученого Королівства запит⁴ щодо національного законодавства, яке застосовувалося б до МА в частині умовно-дострокового звільнення після його передачі.

Як впливає з відповіді окружного судді суду магістратів Північної Ірландії, відповідно до законодавства, що діяло в Північній Ірландії на дату ймовірного вчинення правопорушень, які розглядаються у основному провадженні, суд, призначаючи визначений строк позбавлення волі, мав встановити строк фактичного відбування покарання у місцях позбавлення волі, який не перевищував половини загального строку покарання, після чого засуджена особа автоматично набувала права на умовно-дострокове звільнення. Однак, відповідно до нового законодавства, чинного з 30 квітня 2021 року і застосовного в тому числі до правопорушень, вчинених до цієї дати, визначений строк покарання за терористичний злочин складається з відповідного строку позбавлення волі, який визначає суд, а також додаткового одного року, протягом якого засуджена особа перебуває під режимом умовно-дострокового звільнення. Сукупна тривалість цих двох періодів не може перевищувати максимально допустимого строку позбавлення волі, встановленого законом. Крім того, така особа може претендувати на умовно-дострокове звільнення після відбуття двох третин «відповідного строку позбавлення волі», за умови, що Parole Commissioners (Комісари з питань помилування, Сполучене Королівство) дійдуть висновку, що подальше тримання під вартою не є необхідним для захисту суспільства.

Маючи сумніви щодо того, чи можна вважати ці зміни такими, що стосуються виключно виконання покарань, чи, навпаки, вони повинні розглядатися як такі, що змінюють зворотно фактичний обсяг призначеного покарання, і чи, отже, слід вважати, що на особу, якої це стосується, накладено суворіше покарання, ніж те, яке було застосоване на день вчинення передбачуваних правопорушень, що становить порушення статті 49(1) Хартії, національний суд звернувся до Суду справедливості ЄС із зверненням за попереднім рішенням.

Висновки Суду

Спочатку Суд нагадує, що стаття 49 Хартії містить принаймні ті ж гарантії, що і стаття 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод,⁵ які, відповідно до статті 52(3) Хартії, мають братися до уваги як мінімальний стандарт захисту.

Для цілей застосування статті 7 Конвенції слід відрізнити захід, який становить «покарання», від заходу, який стосується «виконання» або «застосування» покарання.

⁴ Відповідно до статті 613(2) Угоди про торгівлю та співробітництво.

⁵ Конвенція, підписана в Римі 4 листопада 1950 року (ЄКПЛ).

Захід, що стосується виконання вироку, буде несумісним з другим реченням статті 49(1) Хартії лише в тому разі, якщо він ретроактивно змінює фактичний обсяг покарання, визначеного на дату ймовірного вчинення правопорушення, тим самим призводячи до застосування суворішого покарання, ніж те, що було передбачено раніше. Цього не відбувається, якщо такий захід лише відтерміновує момент настання можливості для умовно-дострокового звільнення, але ситуація може бути іншою, зокрема, якщо такий захід по суті скасовує можливість умовно-дострокового звільнення або є частиною низки заходів, що посилюють тяжкість первинно встановленого покарання.

Таким чином, сам по собі той факт, що національне законодавство передбачає, у випадку злочинів, вчинених до набрання ним чинності, збільшення частини строку позбавлення волі, яка має бути обов'язково відбута до звільнення умовно-достроково, не може, якщо розглядати його окремо, становити порушення другого речення статті 49(1) Хартії.

Однак поставлене запитання стосується змін у режимі умовно-дострокового звільнення, які також ставлять під сумнів норму, відповідно до якої таке звільнення мало здійснюватися автоматично після відбуття половини строку. Хоча така зміна режиму умовно-дострокового звільнення призводить у цій справі до посилення режиму тримання під вартою, сам по собі цей факт не обов'язково слід вважати застосуванням більш суворого покарання у значенні другого речення статті 49(1) Хартії.

Такий висновок ґрунтується на розмежуванні між поняттям «покарання» як вироку, призначеного або такого, що може бути призначеним, і поняттям заходів, що стосуються виконання покарання. Він застосовується не лише до розширення критеріїв, що дають право на умовно-дострокове звільнення, але й до змін інших умов, від яких залежить умовно-дострокове звільнення.

Таким чином, оскільки ці зміни не скасовують по суті можливість умовно-дострокового звільнення і не збільшують тяжкість самого покарання, визначеного на дату передбачуваного вчинення правопорушення, то їх застосування до правопорушень, вчинених до набрання ними чинності, не порушує друге речення статті 49(1) Хартії.

Щодо першої з цих двох умов слід зазначити, що внесена зміна не призводить у цьому випадку, ані відповідно до закону, ані на практиці, до фактичного скасування можливості умовно-дострокового звільнення.

Що стосується другої умови, то не видається, що зміна в режимі умовно-дострокового звільнення, про яку йдеться, що не продовжує максимальний строк позбавлення волі, передбачений законом, має наслідком посилення самої суті передбаченого початково покарання. Строк позбавлення волі, який має бути призначений кримінальним судом, як за новим режимом, так і за тим, що діяв на момент імовірного вчинення правопорушень, становить максимальний період, протягом якого засуджена особа може, зрештою, перебувати під вартою. Обидва режими умовно-дострокового звільнення передбачають можливість повторного ув'язнення особи, яка відповідала критеріям для такого звільнення, якщо її поведінка

виправдовує скасування звільнення. Жоден із цих режимів, таким чином, не надає гарантії, що особа залишатиметься на волі визначену частину строку позбавлення волі, призначеного кримінальним судом.

Крім того, критерій, заснований на ступені суспільної небезпеки засудженої особи, який оцінюється на момент можливого умовно-дострокового звільнення, є стандартним критерієм у пенітенціарній політиці та передбачає оцінювання іншого характеру, ніж те, яке здійснюється під час призначення вироку, і, отже, належить до сфери виконання покарання.

Суд висновує, що відповідно до другого речення статті 49(1) Хартії, застосування до особи, якій може бути призначено визначений строк позбавлення волі, режиму, відповідно до якого така особа має відбути щонайменше дві третини цього строку, перш ніж з'явиться можливість умовно-дострокового звільнення, таке звільнення можливе лише за умови, що спеціалізований орган не визнає подальше тримання під вартою необхідним для захисту суспільства, а також за умови, що така особа матиме право на умовно-дострокове звільнення за один рік до спливу призначеного строку, не становить застосування суворішого покарання, навіть якщо згідно з правилами, чинними на дату ймовірного вчинення правопорушення, ця особа мала би автоматично набути права на умовно-дострокове звільнення після відбуття половини строку.

II. Захист персональних даних

Постанова Загального Суду (Десята Палата) від 29 квітня 2025 року, *Meta Platforms Ireland v European Data Protection Board*, T-319/24

[Посилання на повний текст постанови](#)

Позов про скасування – Захист персональних даних – Висновок Європейської ради з питань захисту даних щодо дійсної згоди в контексті моделей «згода або плата», що впроваджуються великими онлайн-платформами – Стаття 64(2) Регламенту (ЄС) 2016/679 – Акт, що не підлягає оскарженню – Неприйнятність – Відповідальність – Шкода – Причинний зв'язок – Позов явно позбавлений правових підстав

Своєю постановою Загальний Суд відхиляє як неприйнятний позов про скасування⁶, поданий компанією «Meta Platforms Ireland Ltd» (далі – Meta) проти Висновку 8/2024 Європейської ради з питань захисту даних (далі – EDPB) щодо дійсної згоди в контексті моделей «згода або оплата», що застосовуються великими онлайн-платформами. Таким чином, Суд вважає, що цей Висновок, прийнятий відповідно до Загального регламенту про захист даних,⁷ не є актом, проти якого може бути подано такий позов, за відсутності обов'язкових правових наслідків щодо третіх осіб. Суд також відхиляє як явно позбавлений будь-якої правової основи позов про позадоговірну відповідальність Європейського Союзу⁸, поданий Meta з метою отримання компенсації за шкоду, яку вона, як стверджує, зазнала в результаті цього Висновку.

На запит трьох національних органів Держав-членів із захисту персональних даних EDPB 17 квітня 2024 року ухвалила Висновок 8/2024. Ці органи просили роз'яснити умови, за яких практики великих онлайн-платформ⁹, які полягають у наданні користувачам вибору між наданням згоди на обробку їх персональних даних з метою реклами на основі поведінки, та оплатою доступу до сервісу без такої обробки (тобто моделі «consent or pay»), можна вважати такими, що відповідають вимогам дійсної згоди згідно з Регламентом 2016/679.

У Висновку 8/2024 EDPB зазначає, що для того, щоб згода вважалася дійсною, вона має бути добровільною, конкретною, поінформованою та недвозначною, а також відповідати принципам необхідності, пропорційності, обмеження мети, мінімізації даних і справедливості. На думку EDPB, те, чи пропонує велика онлайн-

⁶ Стаття 263 ДФЄС.

⁷ Стаття 64(2) Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського парламенту і Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних та про вільне переміщення таких даних і про скасування Директиви 95/46/ЄС (далі – Регламент 2016/679)

⁸ На підставі статті 268 та другого абзацу статті 340 ДФЄС.

⁹ Регламент (ЄС) 2022/2065 Європейського парламенту і Ради від 19 жовтня 2022 року про Єдиний ринок цифрових послуг та про внесення змін до Директиви 2000/31/ЄС (Акт про цифрові послуги) (ОJ 2022 L 277, с. 1). Стаття 3(i) зазначеного Регламенту визначає поняття «онлайн-платформа», а стаття 33(1) – поняття «дуже велика онлайн-платформа».

платформа користувачам альтернативний варіант, безкоштовний і без реклами на основі поведінки, наприклад, з формою реклами, що передбачає обробку меншої кількості (або взагалі не передбачає обробку) персональних даних, може мати істотний вплив на оцінку дійсності такої згоди. Щодо плати за платну версію сервісу EDPB наголошує, що її розмір не повинен перешкоджати суб'єктам даних робити вільний вибір і відмовлятися від надання згоди.

У цьому контексті Meta Platforms Ireland звернулася із вимогою скасувати Висновок 8/2024 та стягнути відшкодування шкоди, нібито завданої цим Висновком.

Висновки Суду

Передусім Суд нагадує, що позов про скасування, передбачений статтею 263 ДФЄС, має бути доступним щодо будь-якого акта, ухваленого установами, органами, службами чи агентствами Європейського Союзу, незалежно від його форми чи назви, якщо такий акт спрямований на створення обов'язкових юридичних наслідків.

Щодо Висновку 8/2024 в цій справі Суд вважає, що з його змісту не випливає, що він сам по собі покликаний створювати обов'язкові юридичні наслідки. Цей акт лише встановлює рамки для оцінки моделей «згода або плата», застосовуваних великими онлайн-платформами, в контексті вимог Регламентом 2016/679 щодо дійсної згоди. У Висновку 8/2024 Європейська рада з питань захисту даних (EDPB) зосередилася на ситуаціях, коли така платформа не пропонує безоплатну альтернативу для користувачів, окрім надання згоди на обробку персональних даних з метою поведінкової реклами. У більшості випадків така ситуація, ймовірно, призведе до недійсності такої згоди. Така оцінка залежить від низки факторів, зокрема, чи є відповідна послуга важливою частиною соціального або професійного життя користувача, а також від вартості платної опції. Крім того, у тексті Висновку 8/2024 вживаються формулювання на кшталт «повинен» або «не повинен» (should/should not), що свідчать скоріше про заклик до глибокого аналізу інших варіантів, а не про категоричне засудження моделі «згода або плата», що пропонується платформами.

Суд також зазначає, що Регламент 2016/679 не містить положення, яке б зобов'язувало наглядові органи «максимально враховувати» висновок EDPB з загальних питань, такий як Висновок 8/2024¹⁰. Натомість таке зобов'язання¹¹ існує лише щодо певних конкретних проектів рішень наглядових органів¹², які надсилаються EDPB в межах процедури співпраці. Якщо наглядовий орган не має наміру повністю або частково слідувати такому висновку, він зобов'язаний повідомити Голову EDPB, що запускає механізм ухвалення обов'язкового рішення EDPB¹³. Такі правила не встановлені щодо висновків EDPB з загальних питань, таких як Висновок 8/2024, які, отже, не мають особливої юридичної сили. Ці висновки не мають характеру акта, який

¹⁰ Висновок, прийнятий на підставі статті 64(2) Загального регламенту про захист даних (Регламенту 2016/679).

¹¹ Передбачено статтею 64(7) Регламенту 2016/679.

¹² Висновки, ухвалені відповідно до статті 64(1) Регламенту 2016/679.

¹³ Стаття 64(8) Регламенту 2016/679.

сам по собі є обов'язковим, оскільки лише на підставі подальшого обов'язкового рішення EDPB, яке містить рекомендації, з урахуванням повноважень EDPB, у разі необхідності, вони можуть стати інструкціями, обов'язковими для виконання наглядовими органами. З огляду на вищевикладене Суд вважає, що Висновок 8/2024 не має обов'язкової юридичної сили щодо третіх осіб, і зокрема щодо Meta.

По-перше, навіть якщо Meta перебуває в ситуації, описаній у Висновку 8/2024, за відсутності повної оцінки її справи компетентним наглядовим органом, такий висновок не може мати обов'язкових правових наслідків щодо неї. По-друге, можливість того, що EDPB ухвалить подальше обов'язкове рішення, адресоване компетентним наглядовим органам, яким доручено переглянути модель «згода або оплата», що використовується Meta, яке відтворює всю або частину рамки оцінки, викладену в Висновку 8/2024, не є достатньою для того, щоб вважати це рішення обов'язковим з самого початку. Таким чином, Суд доходить висновку, що Висновок 8/2024 не є актом, який може оскаржити Meta.

Цей висновок не становить порушення права Meta на ефективний судовий захист¹⁴, оскільки Висновок 8/2024 не створює обов'язкових правових наслідків щодо неї. Міркування, викладені в цьому Висновку, можуть вплинути на Meta безпосередньо лише в разі, якщо вони будуть включені до рішення наглядового органу або суду Держави-члена ЄС чи іншої Держави – сторони Угоди про Європейську економічну зону (ЄЕЗ). Якщо це станеться, такі рішення можуть бути або вже були предметом оцінки суду, що відповідає вимогам ефективного судового захисту.

Цей висновок також не може бути спростований тим, що різні суди Держав-членів ЄС і Держав, які є сторонами Угоди про ЄЕЗ, але не є членами ЄС можуть по-різному оцінювати цей акт. Така можливість втілена в системі ЄЕЗ, яка ґрунтується на двох стовпах нагляду й судового контролю: один застосовується до Держав-членів ЄС, другий – до інших Держав, які є сторонами Угоди про ЄЕЗ. Щодо останніх Угода про ЄЕЗ і Угода між державами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) про створення наглядового органу та Суд справедливості ЄС¹⁵ передбачають, що суди цих Держав можуть звертатися до Суду ЄАВТ за роз'ясненнями щодо тлумачення цих норм, включаючи тлумачення положень Регламенту 2016/679. Відтак Суд ЄАВТ може висловити позицію щодо того, наскільки міркування, викладені у Висновку 8/2024, узгоджуються з положеннями Регламенту 2016/679. Щодо Держав-членів ЄС Суд справедливості ЄС може отримати звернення за попереднім рішенням від суду Держави-члена щодо оцінки дійсності такого висновку.

По-друге, Суд відхиляє вимогу Meta про відшкодування шкоди, яка нібито була завдана внаслідок Висновку 8/2024 та ґрунтувалася на позадоговірній відповідальності Європейського Союзу.

¹⁴ Стаття 47 Хартії основоположних прав Європейського Союзу.

¹⁵ Стаття 108(2) Угоди про Європейську економічну зону (ЄЕЗ) та стаття 34 Угоди між державами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) про створення Наглядового органу та Суду.

Після нагадування про три кумулятивні умови, які мають бути дотримані для настання такої відповідальності, Суд зазначає, що умова щодо наявності фактичної й конкретно визначеної шкоди не виконана. Стосовно заявленої Meta шкоди, а саме зменшення доходів від реклами й підписок через «вимогу», нібито накладену Висновком 8/2024, надати користувачам безкоштовну альтернативу на додаток до вибору між згодою на рекламу на основі поведінки та оплатою за доступ до відповідної послуги без неї, Суд вважає, що така позиція ґрунтується на хибному тлумаченні цього Висновку. По суті Висновок 8/2024 має на меті лише встановити рамки для оцінки моделей «згода або плата» згідно з Регламентом 2016/679 щодо дійсної згоди і сама по собі не має обов'язкових правових наслідків. Крім того, заявлена шкода ґрунтується на майбутніх і невизначених подіях, оскільки застосування цієї системи оцінки Ірландською комісією із захисту даних за власною ініціативою або прийняття EDPB обов'язкового рішення є лише можливостями.

Що стосується, для повноти, умови про причинно-наслідковий зв'язок Суд зазначає, що неможливо встановити достатньо прямий причинно-наслідковий зв'язок між Висновком 8/2024 і заявленою Meta шкодою. За відсутності обов'язкових наслідків цей Висновок не може бути достатньо прямою причиною потенційного зменшення доходів, на яке посилається Meta. Така шкода могла бути прямим результатом умисних дій Meta або можливих рішень, накладених на неї, що спонукали її запропонувати користувачам безкоштовну альтернативу на додаток до вибору між згодою на отримання реклами на основі поведінки та оплатою за доступ до відповідної послуги без отримання такої реклами.

III. Інституційні положення

1. Доступ до документів

Рішення Загального Суду (Велика Палата) від 14 травня 2025 року, *Stevi and The New York Times v Commission*, T-36/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Доступ до документів – Регламент (ЄС) № 1049/2001 – Документи, що стосуються обміну текстовими повідомленнями між Головою Комісії та генеральним директором фармацевтичної компанії Pfizer – Відмова у наданні доступу – Презумпція достовірності, що застосовується до заяви про відсутність володіння документами – Відсутність правдоподібних пояснень, які дозволяли б встановити причини неволодіння або неіснування – Зберігання документів – Принцип належного адміністрування

Загальний Суд у складі Великої Палати скасовує рішення Європейської Комісії від 15 листопада 2022 року¹⁶ щодо запиту про надання доступу до всіх текстових повідомлень, якими обмінювалися Голова Комісії та генеральний директор фармацевтичної компанії Pfizer у період з 1 січня 2021 року по 11 травня 2022 року («оскаржуване рішення»). Суд уточнює, по-перше, які обґрунтовані очікування можуть мати місце щодо пояснень, які установа повинна надати у випадку спростування презумпції достовірності її заяви про неіснування або неволодіння відповідними документами. По-друге, Суд роз'яснює обов'язки Комісії при розгляді запиту на доступ до документів у світлі принципу належного адміністрування.

У травні 2022 року пані Матіна Севі, журналістка щоденної газети *The New York Times*, подала до Комісії на підставі Регламенту № 1049/2001 запит про надання доступу до всіх текстових повідомлень, якими обмінювалися Голова Комісії та генеральний директор Pfizer у період з 1 січня 2021 року по 11 травня 2022 року. Комісія заявила, що вона не володіє запитуваними документами. Представник пані Севі та компанії *The New York Times* (далі – позивачі) подав повторний запит на доступ до документів.

У листопаді 2022 року Комісія направила пані Севі оскаржуване рішення, в якому зазначила, що, оскільки вона не володіє жодними документами, що відповідають опису в первісному запиті, вона не може задовольнити цей запит.

Згодом позивачі подали позов про скасування цього рішення.

Висновки Суду

¹⁶ Рішення Європейської Комісії C(2022) 8371 остаточне від 15 листопада 2022 року, прийняте відповідно до статті 4 Правил імплементації Регламенту (ЄС) № 1049/2001 Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 2001 року щодо публічного доступу до документів Європейського Парламенту, Ради та Комісії (OJ 2001 L 145, с. 43).

У межах своєї оцінки Суд спочатку розглядає третю підставу позову, яка стосується порушення принципу належного адміністрування з огляду на те, що Комісія відмовила у задоволенні запиту на доступ, поданого пані Севі, обмежившись лише заявою про те, що неволодіє запитуваними документами, без жодного пояснення причин їх відсутності.

По-перше, Суд нагадує, що у випадку, коли установа заявляє про неіснування або неволодіння документом у межах запиту на доступ, діє презумпція достовірності такої заяви. Водночас поняття «володіння» або «зберігання» не може тлумачитися обмежувально – лише як фактичне володіння або зберігання документів на момент відповіді на повторний запит. Право на доступ до документа було б позбавлене сенсу, якби установа могла уникнути виконання своїх зобов'язань, просто заявивши, що документ не знайдено. Суд також підкреслює, що ця презумпція може бути спростована відповідними й послідовними доказами, поданими заявником. Якщо така презумпція спростовується, тягар доведення неіснування або неволодіння документами покладається на установу, яка повинна надати правдоподібні пояснення, що дозволяють встановити причини такої ситуації.

У цій справі Суд вважає, що позивачі подали релевантні та узгоджені докази, що свідчать про існування запитуваних текстових повідомлень. Таким чином, вони спростували презумпцію неіснування або неволодіння документами.

По-друге, Суд нагадує, що ефективне здійснення права на доступ до документів, яке впливає з вимоги прозорості, вимагає від відповідної інституції, наскільки це можливо, систематично й передбачувано створювати й зберігати документи, що стосуються її діяльності, відповідно до принципу належного адміністрування, закріпленого в статті 41 Хартії основоположних прав Європейського Союзу. Зобов'язання діяти належним чином, яке є складовою цього принципу, передбачає, що установа повинна здійснювати пошук документів, доступ до яких запитується, з усією можливою ретельністю, щоб усунути наявні сумніви та з'ясувати ситуацію.

Отже, коли Комісія більше не може посилатися на презумпцію достовірності своєї заяви про відсутність володіння документами, вона зобов'язана, відповідно до принципу прозорості та зобов'язання діяти належним чином, надати правдоподібні пояснення, які дозволять як заявникові, так і Суду зрозуміти, чому запитувані документи, які існували або мали існувати, не були знайдені.

Суд встановлює, що Комісія не надала, ані в оскаржуваному рішенні, ані в межах судового розгляду, жодного правдоподібного пояснення причин неможливості знайти запитувані документи. По-перше, вона не уточнила, які саме типи пошуку були начебто здійснені або які сховища документів були перевірені. По-друге, із пояснень Комісії не впливає, чи все ще існують запитувані текстові повідомлення, чи їх було видалено. По-третє, Комісія не може обґрунтовувати свою позицію винятково відсутністю реєстрації повідомлень у системі управління документами на тій підставі, що текстові повідомлення не містили важливої або довготривалої інформації, яка потребувала подальших дій з її боку або її служб, не надаючи жодного іншого пояснення, чому ці повідомлення не були визнані такими, що містять важливу

інформацію, яка не була короткотривалою або не вимагала подальших дій з її боку або з боку її служб.

Суд дійшов висновку, що, не надавши жодного правдоподібного пояснення, яке дозволило б зрозуміти, чому Комісія не змогла знайти запитувані документи, остання порушила свої зобов'язання під час розгляду запиту про доступ до документів. Таким чином, було порушено принцип належного адміністрування, закріплений у статті 41 Хартії. Відповідно, Суд задовольняє третю підставу позову та скасовує оскаржуване рішення.

2. Імунітети членів Європейського Парламенту

Постанова Загального Суду (Сьома Палата) від 5 травня 2025 року, EC v Parliament, T-248/24

[Посилання на повний текст постанови](#)

Позов про скасування – Право, що регулює діяльність установ – Депутат Європейського парламенту – Привілеї та імунітети – Відмова Парламенту задовольнити клопотання про захист привілеїв та імунітетів – Депутата викрито на місці під час вчинення правопорушення – Акт, який не підлягає оскарженню – Неприйнятність

Своєю постановою Загальний Суд відхилив як неприйнятний позов¹⁷ депутата Європейського парламенту про скасування акта, яким Європейський парламент відмовив у задоволенні її клопотання про захист привілеїв та імунітетів. Суд дійшов висновку, що у випадку, коли депутата було викрито на місці вчинення правопорушення, така відмова не може бути оскаржена шляхом подання позову про скасування, оскільки така відмова не має обов'язкових юридичних наслідків.

Заявниця була депутатом Європейського парламенту з 2014 по 2024 рік. Оскільки вона не була переобрана під час виборів у червні 2024 року, строк її повноважень завершився 16 липня 2024 року. 9 грудня 2022 року заявницю було заарештовано в Бельгії, де вона перебувала під вартою до суду протягом п'яти місяців, з яких чотири місяці – у в'язниці. У її житлі було проведено обшук, і до неї застосовано запобіжні заходи без зняття депутатської недоторканності.

1 червня 2023 року заявниця звернулася до Голови Парламенту з клопотанням про захист її привілеїв та імунітетів на підставі Регламенту Парламенту¹⁸ та Протоколу № 7 про Привілеї та Імунітети Європейського Союзу¹⁹. У цьому

¹⁷ Стаття 263 ДФЄС.

¹⁸ Пункт 2 Правила 5, а також Правила 7, 8 і 9 Регламенту Європейського Парламенту, що застосовується до дев'ятого парламентського скликання (2019–2024) (OJ 2019 L 302, с. 1); далі – «Регламент Європейського Парламенту».

¹⁹ (Статті 8 і 9 Протоколу № 7 про привілеї та імунітети Європейського Союзу (OJ 2010 C 83, с. 266); далі – «Протокол № 7»)

клопотанні вона стверджувала про порушення її недоторканності через її затримання 9 грудня 2022 року та подальших дій, вжитих щодо неї.

11 березня 2024 року Голова Парламенту на пленарному засіданні оголосила, що Комітет з правових питань, якому було передано клопотання заявниці, дійшов висновку про його неприйнятність на підставі прямого застосування Протоколу № 7, згідно з яким депутат не може посилаватися на недоторканність, якщо його викрито на місці вчинення правопорушення.

Висновки Суду

Щоб з'ясувати, чи є акт Парламенту, яким відмовлено у захисті привілеїв та імунітетів заявниці, актом, що підлягає оскарженню згідно зі статтею 263 ДФЄС, Суд досліджує, чи здатен цей акт породжувати юридичні наслідки.

Як попереднє зауваження Суд зазначає, що заявниця, обрана в Державі-члені, відмінній від Бельгії, де й була затримана та обвинувачена, повинна вважатися такою, що посилається виключно на імунітет або недоторканність, передбачені пунктом (b) першого абзацу статті 9 Протоколу № 7²⁰. Крім того, зняття недоторканності²¹ із заявниці не запитувалося, оскільки органи влади вважали, що в даному випадку йдеться про ситуацію, коли депутата було викрито на місці вчинення правопорушення.

По-перше, щодо імунітету, передбаченого статтею 9 Протоколу № 7, Суд розрізняє дві ситуації.

З одного боку, повноваження Парламенту захищати імунітет можуть впливати з пункту (a) першого абзацу статті 9 Протоколу № 7²², оскільки це положення передбачає, що обсяг та сфера дії імунітету, яким користуються депутати Європейського парламенту на території своїх Держав, визначаються різними національними законами, до яких вони відсилають. Це означає, що коли закон Держави-члена передбачає процедуру захисту імунітету членів національного парламенту, що дозволяє цьому парламенту втручатися у дії судових або поліцейських органів, ті самі повноваження надаються і Європейському парламенту щодо депутатів, обраних від цієї Держави.

З іншого боку, пункт (b) першого абзацу статті 9 Протоколу № 7 не посилається на національне законодавство, а отже, не може бути використаний для встановлення повноважень Парламенту захищати імунітет члена Європейського парламенту. Крім того, виключне право Парламенту знімати імунітет із одного зі своїх членів, передбачене третім абзацом статті 9 Протоколу № 7, не може тлумачитися як надання Парламенту виключної компетенції приймати обов'язкове рішення про те,

²⁰ Відповідно до цього положення, під час сесій Європейського парламенту його члени користуються імунітетом від будь-яких заходів затримання та від судового переслідування на території будь-якої держави-члена, відмінної від тієї, громадянами якої вони є.

²¹ Третій абзац статті 9 Протоколу № 7 передбачає, що на імунітет не можна посилаватися, якщо депутата застали під час вчинення правопорушення, а також що імунітет не перешкоджає Європейському парламенту реалізовувати своє право на зняття імунітету з одного зі своїх членів.

²² Відповідно до цього положення, члени Європейського парламенту на території власної держави користуються імунітетами, наданими членам національного парламенту.

чи користувався член Європейського парламенту імунітетом, передбаченим статтею 9 Протоколу № 7, щодо інкримінованих йому діянь. Насправді, негативне формулювання третього абзацу статті 9 Протоколу № 7 встановлює лише дві межі імунітету або недоторканності. По-перше, коли депутата викрито під час вчинення правопорушення, він не може посылатися на імунітет, і тим більше не може бути захищений. По-друге, цей імунітет не перешкоджає праву Парламенту його зняти.

Далі Суд зазначає, що забезпечення ефективності статті 9 Протоколу № 7 не може призводити до нехтування розподілом повноважень між Європейським Союзом і його Державами-членами, встановленим у Договорах. Саме так сталося б, якби з третього абзацу статті 9 Протоколу № 7 випливало, що Парламент має виключну компетенцію з обов'язковим наслідком визначати, чи порушують судові провадження проти члена Європейського парламенту його імунітет, тоді як ця компетенція, як правило, належить насамперед органам, які здійснюють судове провадження.

Якщо органи, що здійснюють судове провадження, вважають, що дії, інкриміновані депутату Європейського парламенту, підпадають під імунітет, передбачений статтею 9 Протоколу № 7, то зазвичай вони зобов'язані, якщо бажають продовжити провадження, звернутися до Парламенту з проханням його зняти. Однак відповідно до третього абзацу статті 9 Протоколу № 7 у випадку, коли депутата викрито на місці вчинення правопорушення, такі органи не зобов'язані просити про зняття імунітету, оскільки в такому разі імунітет не може бути застосований. Перевірка дотримання умов, необхідних для висновку про те, що депутата було викрито під час вчинення правопорушення, належить до виключної компетенції цих органів і, відповідно, не залежить від позиції Парламенту.

Суд також зазначає, що тлумачення третього абзацу статті 9 Протоколу № 7 як такого, що надає Парламенту повноваження вирішувати, чи порушують судові провадження проти члена Європейського парламенту його імунітет у кожному випадку вчинення ним правопорушення без винятку, включно з випадками викриття на місці злочину, позбавило б ефективності першу частину цього положення.

Отже, положення пункту (b) першого абзацу статті 9 Протоколу № 7, навіть у поєднанні з положеннями третього абзацу статті 9 цього Протоколу, не надають Парламенту жодних повноважень ухвалювати рішення про захист привілеїв та імунітетів. Таким чином, у випадку, коли депутата було викрито під час вчинення правопорушення, рішення про захист привілеїв та імунітетів, ухвалене на підставі Регламенту Парламенту, не може мати обов'язкової сили для третіх осіб. За таких обставин оскаржуваний акт, яким відмовлено у захисті привілеїв та імунітетів заявниці, також не становить акту, що має обов'язкову юридичну силу, а отже, не може бути предметом позову про скасування.

IV. Провадження Європейського Союзу: позови про скасування

Постанова Загального Суду (Сьома Палата) від 23 травня 2025 року, *Novis v Commission*, T-179/24

[Посилання на повний текст постанови](#)

Позов про скасування – Європейська система фінансового нагляду – Розслідування щодо порушення права ЄС – Офіційний висновок Комісії щодо дій, необхідних для дотримання права ЄС – Стаття 17(4) Регламенту (ЄС) № 1094/2010 – Практичні заходи – Відсутність прямої заінтересованості – Неприйнятність

Розглядаючи позов про скасування, який Суд відхиляє як неприйнятний на тій підставі, що заявник не є прямо заінтересованим, він вперше ухвалює рішення щодо того, чи можуть офіційні висновки Європейської комісії, адресовані національному органу на підставі статті 17(4) Регламенту № 1094/2010²³ і в яких визначаються необхідні заходи для дотримання права ЄС, оскаржуватися до Судів ЄС. З цієї нагоди Суд роз'яснює правову природу актів, ухвалених Європейським органом зі страхування і професійних пенсій (EIOPA) та Комісією на підставі статті 17, а також те, чи можуть такі акти бути предметом позову про скасування.

Заявник, компанія *Novis Insurance Company, Novis Versicherungsgesellschaft, Novis Compagnia di Assicurazioni, Novis Poistovňa a.s.*, є страховою компанією зі страхування життя, створеною у Словаччині та підконтрольною *Národná banka Slovenska* (Національний банк Словаччини) (далі – «NBS»). EIOPA провів розслідування з метою з'ясування, чи здійснював NBS свої наглядові повноваження щодо заявника відповідно до Директиви про платоспроможність II (*Solvency II Directive*, «оскаржуваний акт»).²⁴ В результаті розслідування EIOPA ухвалив рекомендацію, адресовану NBS, щодо дій, необхідних для дотримання Директиви про платоспроможність II²⁵; ця рекомендація стала предметом позову заявника про визнання її недійсною, поданого до Загального Суду, який зареєстровано за номером T-204/24.

13 вересня 2022 року Комісія ухвалила офіційний висновок, адресований NBS, щодо дій, необхідних для дотримання Директиви про платоспроможність II (далі – «оскаржуваний акт»)²⁶. В цьому офіційному висновку Комісія зазначила, що до того часу, поки зазначеним національним органом не буде вжито наглядових заходів, які припинять порушення у структурний та сталий спосіб, NBS буде й далі порушувати

²³ Регламент (ЄС) № 1094/2010 Європейського парламенту та Ради від 24 листопада 2010 року про заснування Європейського наглядового органу (Європейського органу зі страхування і професійних пенсій), яким вноситься зміна до Рішення № 716/2009/ЄС та скасовується Рішення Комісії 2009/79/ЄС (OJ 2010 L 331, с. 48).

²⁴ Директива 2009/138/ЄС Європейського парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про започаткування та ведення діяльності у сфері страхування та перестрахування (Директива про платоспроможність II / *Solvency II*) (OJ 2009 L 335, с. 1; далі – «Директива про платоспроможність II»).

²⁵ Відповідно до статті 17(3) Регламенту № 1094/2010.

²⁶ Відповідно до статті 17(4) Регламенту № 1094/2010.

право ЄС. Комісія констатує постійне порушення права ЄС з боку NBS і визначає дії, які має вжити NBS для припинення цього порушення. На думку Комісії, це означає прийняття щодо заявника протягом чотирьох місяців остаточного рішення, яке передбачає наглядові заходи з метою забезпечення дотримання права ЄС, такі як рішення про відкликання дозволу заявника.

Після прийняття цього офіційного висновку NBS відкликала дозвіл заявника.

Оцінка Суду

Розглядаючи заперечення Комісії щодо прийнятності Суд насамперед досліджує, чи може оскаржуваний акт бути предметом позову про скасування відповідно до статті 263 ДФЄС.

Суд зазначає, що позови про скасування можуть подаватися щодо заходів або положень, що мають на меті створення обов'язкових юридичних наслідків. Хоча це, як правило, не стосується висновків, неможливість подання позову про скасування щодо висновку не поширюється на випадки, коли оскаржуваний акт за своїм змістом не є справжнім висновком.

З цього приводу для визначення того, чи має акт обов'язкові юридичні наслідки, необхідно проаналізувати його суть і оцінити його наслідки на підставі об'єктивних критеріїв, зокрема його зміст, за потреби ураховуючи контекст його ухвалення та повноваження інституції, органу, установи чи агентства ЄС, які його ухвалили. Крім того, може враховуватися суб'єктивний критерій, пов'язаний з наміром автора акта.

Щодо контексту ухвалення оскаржуваного акта та повноважень його автора Суд зазначає, що стаття 17 Регламенту № 1094/2010 встановлює «триступеневий механізм», за яким національний орган у своїй наглядовій діяльності ймовірно не застосував або застосував неправильно чи недостатньо право ЄС, зокрема Директиву про платоспроможність II.

Отже на першому етапі EIOPA, за потреби, розслідує ймовірне порушення або незастосування права ЄС²⁷. Наприкінці цього розслідування EIOPA може звернутися до відповідного національного органу з «рекомендацією щодо заходів, необхідних для дотримання права ЄС»²⁸.

На другому етапі, якщо відповідний національний орган не дотримується права ЄС протягом одного місяця з моменту отримання рекомендації EIOPA, Комісія може видати «офіційний висновок», у якому вимагатиме [від цього органу] вжиття дій, необхідних для дотримання права ЄС²⁹.

На третьому етапі, якщо відповідний національний орган не виконує офіційного висновку Комісії у зазначений строк, і за наявності певних умов, EIOPA може прийняти «індивідуальне рішення» [адресоване відповідній фінансовій установі]

²⁷ Відповідно до першого підпункту статті 17(2) Регламенту № 1094/2010.

²⁸ Відповідно до першого підпункту статті 17(3) Регламенту № 1094/2010.

²⁹ Відповідно до першого підпункту статті 17(4) Регламенту № 1094/2010.

з вимогою вжити всіх необхідних заходів для виконання своїх зобов'язань відповідно до права ЄС, включно з припиненням будь-якої практики³⁰.

Отже, зі змісту статті 17 Регламенту № 1094/2010 випливає, що рекомендації, які видаються ЕІОРА на підставі статті 17(3), лише «визначають» дії, які слід вжити, тоді як офіційні висновки Комісії, видані на підставі статті 17(4) та індивідуальні рішення ЕІОРА, видані на підставі статті 17(6) «вимагають» від відповідних адресатів вжити необхідних заходів.

Крім того, другий підпункт статті 17(7) Регламенту № 1094/2010 передбачає, що під час вжиття заходів з питань, які є предметом офіційного висновку Комісії або індивідуального рішення ЕІОРА, відповідні національні органи «залежно від обставин мають дотримуватися офіційного висновку або рішення». Водночас ні це положення, ні будь-яке інше положення згаданого регламенту не зобов'язують такі органи виконувати рекомендації ЕІОРА.

З огляду на всі наведені міркування Суд вважає, що рекомендації ЕІОРА, видані на підставі статті 17(3) Регламенту № 1094/2010, є лише рекомендаціями і самі по собі не мають на меті створення обов'язкових юридичних наслідків для відповідного національного органу або фінансової установи. Натомість офіційні висновки Комісії, видані на підставі статті 17(4) цього регламенту, та індивідуальні рішення, прийняті ЕІОРА на підставі статті 17(6) цього регламенту, створюють обов'язкові юридичні наслідки для тих, кому вони адресовані.

За цих обставин, а також з урахуванням змісту оскаржуваного акта, його формулювання та наміру автора, Суд робить висновок, що у цій справі оскаржуваний акт створює обов'язкові юридичні наслідки для NBS, оскільки вимагає від нього прийняти щодо заявника протягом чотирьох місяців остаточне рішення, яке передбачає наглядові заходи, що забезпечують дотримання права ЄС. Отже, всупереч твердженням Комісії, цей акт може бути предметом позову про скасування відповідно до статті 263 ДФЄС.

Далі Суд досліджує, чи має заявник процесуальну правоздатність для подання позову, а саме чи стосується безпосередньо його оскаржуваний акт. Суд зазначає, що умова про те, щоб оскаржуваний акт безпосередньо стосувався фізичної або юридичної особи вимагає дотримання двох кумулятивних критеріїв, а саме: по-перше, оскаржуваний акт має безпосередньо впливати на правове становище цієї особи, і, по-друге, він не повинен залишати адресатам, які мають його виконати, жодного розсуду, оскільки таке виконання має бути повністю автоматичним і впливати лише з норм права ЄС без застосування будь-яких проміжних положень.

У цій справі оскаржуваний акт вимагає від NBS прийняття щодо заявника протягом чотирьох місяців остаточного рішення, яке передбачає наглядові заходи для забезпечення дотримання права ЄС. З цього випливає, що оскаржуваний акт не залишає NBS свободи розсуду щодо самого принципу прийняття рішення та здійснення наглядових заходів у визначений строк.

³⁰ Відповідно до першого підпункту статті 17(6) Регламенту № 1094/2010.

Водночас Суд вважає, що оскаржуваний акт безсумнівно залишає NBS свободу розсуду щодо характеру наглядових заходів, які слід ухвалити. Цей акт ані не вимагає, ані не забороняє NBS вживати конкретних заходів. Зокрема, Комісія не вимагала від NBS відкликання дозволу заявника. У цьому контексті дискреційні повноваження NBS були обмежені лише застосовними правовими положеннями, які в одних випадках дозволяють, а в інших — зобов'язують наглядовий орган Держави-члена походження відкликати дозвіл страхової компанії або компанії з перестрахування.

З цього Суд висновує, що NBS зберігав свободу розсуду у визначенні заходів, які слід ухвалити щодо заявника, а отже, лише дії самого NBS могли безпосередньо вплинути на заявника. Отже, між оскаржуваним актом та наслідками заходів, вжитих згодом NBS до заявника, немає прямого зв'язку. Суд вважає, що, як мінімум, другий сукупний критерій, необхідний за умови, що заявник безпосередньо зацікавлений, не є дотриманим у цій справі, внаслідок чого цю умову невиконано. Відповідно, він відхиляє позов як неприйнятний.

V. Наближення законодавства: торговельна марка Європейського Союзу

Рішення Загального Суду (Сьома Палата) від 7 травня 2025 року, RTL Group Markenverwaltung v EUIPO – Örtl (RTL), T-1088/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Торговельна марка ЄС – Провадження щодо анулювання – Зображувальна марка ЄС «RTL» – Відсутність реального використання марки – Стаття 58(1)(а) Регламенту (ЄС) 2017/1001 – Подання фактів і доказів уперше перед Апеляційною радою – Стаття 95(2) Регламенту 2017/1001 – Стаття 27(4) Делегованого регламенту (ЄС) 2018/625 – Зловживання правом

У своєму рішенні Суд змінює рішення Апеляційної ради Відомства інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO). Він надає роз'яснення щодо таких питань: зловживання правом під час подання заяви про анулювання; здійснення Апеляційною радою EUIPO свого дискреційного повноваження щодо відмови брати до уваги докази, подані вперше до неї, за винятком письмових подань, передбачених Делегованим регламентом 2018/625³¹; реального використання марки у зв'язку з рекламними, промоутинговими та маркетинговими послугами підприємством, що входить до групи, яка надає, зокрема, послуги з трансляції реклами; а також впливу репутації марки на оцінку того, чи використовувалася ця марка у зв'язку з іншими товарами або послугами.

З 2016 року RTL Group Markenverwaltungs GmbH (далі – позивач) є власником зображувальної торговельної марки ЄС «RTL» щодо різних товарів і послуг³². У 2021 році Марцелла Ертль (далі – особа, яка подала заперечення) подала заяву про анулювання³³ на тій підставі, що відповідна торговельна марка не використовувалася щодо товарів або послуг, стосовно яких її було зареєстровано, протягом безперервного п'ятирічного періоду. Відділ анулювання EUIPO частково задовольнив заяву щодо деяких товарів і послуг.

Розглянувши апеляцію, подану заявником, Апеляційна рада EUIPO, по-перше, визнала заяву про скасування прийнятною, а по-друге, частково скасувала рішення Відділу анулювання в тій частині, в якій це рішення оголосило оскаржувану марку скасованою, зокрема, стосовно підкатегорії «реklamних, маркетингових і промоційних

³¹ Делегований регламент Комісії (ЄС) 2018/625 від 5 березня 2018 року, що доповнює Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2017/1001 про торговельну марку Європейського Союзу та скасовує Делегований регламент (ЄС) 2017/1430 (ОВ 2018 L 104, с. 1).

³² Товари та послуги належали до класів 3, 6, 8, 9, 12, 14, 16, 18, 20, 21, 24, 25, 28, 30, 32, 33, 35, 38, 41, 42, 43 та 45 Ніццької угоди про міжнародну класифікацію товарів і послуг для цілей реєстрації знаків від 15 червня 1957 року, переглянутої та зміненої.

³³ На підставі статті 58(1)(а) Регламенту (ЄС) 2017/1001 Європейського Парламенту та Ради від 14 червня 2017 року про торговельну марку Європейського Союзу (ОJ 2017 L 154, с. 1).

послуг», а саме – послуг з «трансляції телевізійної, радіо та електронної реклами»³⁴, та відхилила апеляцію в іншій частині. У своєму позові, поданому до Загального Суду, заявник вимагав скасування або, як варіант, зміни цього рішення.

Висновки Суду

Насамперед Суд зазначає, що підстави для анулювання торговельної марки мають на меті захист публічного інтересу, який лежить в основі таких процедур, що й пояснює, чому заявник не зобов'язаний доводити наявність свого інтересу у поданні заяви. Цей підхід підтверджується як пунктом 24 преамбули Регламенту (ЄС) 2017/1001, так і метою статті 63(1)(а) цього Регламенту, яка полягає у тому, щоб надати якомога ширшому колу осіб право оскаржувати реєстрацію торговельної марки ЄС, яка не використовувалася протягом певного часу, без необхідності доводити інтерес у провадженні. Оскільки заяву про анулювання може подати «будь-яка фізична або юридична особа» у разі відсутності використання або недостатнього використання марки, питання про можливе зловживання правом є несуттєвим для оцінки прийнятності такої заяви. Аналогічно, ані прийнятність, ані дійсність заяви про анулювання не залежить від добросовісності заявника, оскільки анулювання через невикористання марки протягом п'ятирічного періоду є правовим наслідком, передбаченим Регламентом 2017/1001³⁵.

Попри те, що позивач посиляється у зв'язку з цим на справу Sandra Pabst³⁶, Суд зазначає, що та справа стосувалася виняткових обставин, яких у цьому разі не було. На відміну від справи Sandra Pabst, особа, яка подала заперечення, не є компанією, створеною штучно виключно з метою подання численних заяв про анулювання. Крім того, позивач не довів, що заява про анулювання у цій справі була приречена на невдачу і, отже, слугувала лише для створення надмірного адміністративного навантаження або тиску. Навпаки, факт, що особа, яка подала заперечення, мала намір використовувати марку, яка ймовірно може викликати змішування з оскаржуваною маркою, підтверджує її реальний інтерес у підтримці актуальності реєстру торговельних марок у частині обсягу монопольного права, що належить позивачеві на цю марку.

Отже, Суд відхиляє доводи позивача щодо неприйнятності заяви про анулювання у зв'язку з нібито зловживанням правом.

По друге, Суд нагадує практику стосовно дискреції EUIPO приймати до уваги факти й докази, подані або представлені із запізненням³⁷, та наголошує, що врахування таких фактів і доказів має бути результатом об'єктивного, обґрунтованого здійснення цього повноваження, що підлягає перевірці з боку Суду.

³⁴ Іншими товарами та послугами, щодо яких було скасовано рішення Відділу анулювання, були «Оптичні диски» у класі 9 та «Онлайн-сервіси соціальних мереж; онлайн-сервіси знайомств» у класі 45.

³⁵ Див. статтю 58(1)(а) та статтю 64(2) Регламенту 2017/1001.

³⁶ Справа, яка призвела до рішення Великої апеляційної ради від 1 лютого 2020 року (Справа R 2445/2017-G, Sandra Pabst).

³⁷ Передбачено статтею 95(2) Регламенту 2017/1001 та регулюється статтею 27(4) Делегованого регламенту 2018/625.

Суд зазначає, що у цій справі позивач подав зауваження та докази із запізненням, у зв'язку з чим Апеляційна рада мала здійснити своє дискреційне повноваження, аби вирішити, чи є доцільним враховувати ці матеріали під час ухвалення рішення, яке вона мала прийняти. Такого об'єктивного, обґрунтованого здійснення цього повноваження в даному випадку не було, оскільки Апеляційна рада відхилила зазначені матеріали виключно на тій підставі, що вони не були подані разом з одним із письмових подань, передбачених Делегованим регламентом 2018/625³⁸, не проаналізувавши, чи виконані умови, зазначені у статті 27(4) цього Регламенту. Оцінка допустимості зауважень і доказів, поданих вперше перед Апеляційною радою, не може обмежуватися лише тими фактами та доказами, які були подані разом із письмовими поданнями, переліченими в Делегованому регламенті 2018/625, оскільки таке обмеження не впливає ані зі статті 95(2) Регламенту 2017/1001, ані зі статті 27(4) Делегованого регламенту 2018/625.

Отже, Апеляційна рада припустилася помилки, виключивши зі свого розгляду зауваження та докази, подані із запізненням, без здійснення дискреційного аналізу, який їй належало провести.

По-третє, Суд розглядає питання, чи подані позивачем докази, що стосуються діяльності компаній, які входять до складу його групи, свідчать про використання оскаржуваної марки не лише щодо підкатегорії послуг з трансляції реклами, як це визнала Апеляційна рада, але також у ширшому обсязі – щодо категорії «реklamних, промоційних та маркетингові послуги» загалом.

Передусім Суд зазначає, що позивач довів, що компанії, які входять до складу його групи, надавали рекламодавцям послуги, пов'язані зі створенням і виготовленням рекламних матеріалів, зокрема телевізійної реклами. Таким чином, він подав докази, що підтверджують надання послуг, які передбачають творчу участь зазначених компаній у процесі розробки реклами і які не обмежуються лише трансляцією рекламного контенту, створеного третіми особами.

Далі Суд встановлює, що з наданих позивачем доказів випливає, що він пропонував рекламодавцям свої послуги у сфері розробки рекламної стратегії у медіа, які йому належать, надаючи можливість участі у промоційних кампаніях, створених його групою.

Нарешті, Суд доходить висновку, що, враховуючи надані докази, компанії, які входять до складу групи позивача, надавали консультаційні послуги з маркетингу телевізійної реклами, що охоплюються поняттям консультаційних та спеціалізованих послуг для підприємств, які прагнуть просувати свої товари та послуги і розробити відповідні рекламні стратегії.

За цих обставин Суд визнає, що надані позивачем докази підтверджують, що його група надавала третім особам рекламні, промоційні та маркетингові послуги під оскаржуваною маркою у відповідний період, і що ці послуги не обмежувалися трансляцією реклами, а були спрямовані на активну участь у створенні рекламної стратегії таких третіх осіб. Відповідно, Суд змінює оскаржуване рішення шляхом

³⁸ Статті 22, 24 та 26 Делегованого регламенту 2018/625.

відхилення заяви про анулювання щодо рекламних, промоційних та маркетингових послуг у класі 35.

Наостанок Суд зазначає, що сама суть і мета статті 58(1)(a) Регламенту 2017/1001 передбачає, що збереження прав, пов'язаних із торговельною маркою ЄС, залежить від фактичного використання цієї марки. Було б несправедливим, якби марка, що не використовується, перешкоджала конкуренції та обмежувала свободу переміщення товарів і свободу надання послуг. Крім того, Суди ЄС вже вказували, що положення про посилену охорону торговельної марки ЄС, яка має репутацію в ЄС, мають іншу мету, ніж ті положення, які вимагають доведення фактичного використання, у зв'язку з чим обидва ці типи положень повинні тлумачитися окремо. Отже, навіть припускаючи, що оскаржувана марка у цій справі має репутацію в медіа-секторі, сам по собі цей факт не доводить, що вона використовувалася фактично щодо відповідних товарів або послуг. Крім того, ані унітарний характер торговельної марки ЄС, ані пункт 7 преамбули Делегованого регламенту 2018/625, який стосується лише процесуальних правил, не можуть бути належним чином використані позивачем для тлумачення матеріальних положень Регламенту 2017/1001.

VI. Судове співробітництво у кримінальних справах: Європейська прокуратура

Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 8 квітня 2025 року, European Public Prosecutor's Office (Судовий контроль над процесуальними діями), C-292/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Звернення за попереднім рішенням – Європейська прокуратура – Регламент (ЄС) 2017/1939 – Стаття 42(1) – Процесуальні дії, що мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб – Судовий перегляд національними судами відповідно до вимог і процедур, передбачених національним законодавством – Обсяг – Виклик свідка – Відсутність у національному законодавстві можливості прямого судового перегляду такої дії – Другий підпункт статті 19(1) ДЄС – Статті 47 і 48 Хартії основоположних прав Європейського Союзу – Принципи еквівалентності та ефективності

У контексті звернення за попереднім рішенням від Juzgado Central de Instrucción № 6 de Madrid (Центральний суд попереднього розслідування № 6 міста Мадрид (Іспанія) Суд справедливості ЄС у складі Великої Палати, роз'яснює обсяг судового перегляду, який здійснюється національними судами щодо процесуальних актів Європейської прокуратури, що мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб, зокрема щодо рішення цієї установи про виклик свідків.

I.R.O. та F.J.L.R. були директорами іспанської компанії, яка отримала субсидію для реалізації проекту, що фінансувався з фондів ЄС. Європейське управління з питань боротьби з шахрайством (OLAF) повідомило прокуратуру округу Хетафе-Леганес (Іспанія), що витрати на оплату праці двох дослідників, Y.C. та I.M.B., які були заявлені компанією в рамках проекту, були недостатньо обґрунтовані. Прокуратура Хетафе-Леганес подала скаргу до суду першої інстанції з твердженням про вчинення злочину шахрайства шляхом отримання субсидії. 20 квітня 2021 року цей суд розпочав кримінальне розслідування щодо I.R.O., у межах якого, зокрема, допитав Y.C. як свідка.

Рішенням від 26 липня 2022 року делеговані прокурори Європейської прокуратури у Іспанії скористалися своїм правом взяти справу до провадження³⁹ та розпочали розслідування щодо I.R.O. і F.J.L.R. 2 лютого 2023 року, відповідно до національного законодавства⁴⁰, вони викликали Y.C. та I.M.B. для допиту як свідків. 7 лютого 2023 року адвокати I.R.O. та F.J.L.R. подали до Європейської прокуратури скаргу на це рішення у частині виклику Y.C., зокрема, стверджуючи,

³⁹ Право, що здійснюється відповідно до статті 27 Регламенту Ради (ЄС) 2017/1939 від 12 жовтня 2017 року, яким реалізується посилене співпраця щодо створення Європейської прокуратури (EPPO) (OJ 2017 L 283, с. 1).

⁴⁰ Стаття 43 Органічного закону 9/2021 про застосування Регламенту (ЄС) 2017/1939 Ради від 12 жовтня 2017 року, яким запроваджується посилене співпраця зі створення Європейської прокуратури (BOE № 157 від 2 липня 2021 року, с. 78523; далі – Органічний закон).

що цей процесуальний захід не є доцільним. 8 лютого 2023 року скарга була передана до суду, який звернувся із запитом.

У цьому контексті суд зазначив, що відповідно до національного законодавства рішення Європейської прокуратури про виклик Y.C. та I.M.B. як свідків не підлягає оскарженню⁴¹. Водночас стаття 42 Регламенту 2017/1939 надає можливість судового перегляду процесуальних дій цього органу, які мають юридичні наслідки для третіх осіб. Вважаючи, що рішення від 2 лютого 2023 року є таким актом, суд звертається до Суду справедливості ЄС із питанням щодо відповідності національного законодавства праву ЄС.

Висновки Суду

Передусім Суд нагадує, що відповідно до статті 42(1) Регламенту 2017/1939 процесуальні дії Європейської прокуратури, які мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб, повинні підлягати перегляду компетентними національними судами відповідно до вимог і процедур, встановлених національним законодавством.⁴²

Щоб визначити, чи виключає це положення національне законодавство, яке не дозволяє особам, щодо яких проводиться розслідування Європейською прокуратурою, безпосередньо оскаржувати в національному суді рішення делегованого європейського прокурора про виклик особи для надання свідчень, необхідно встановити, чи підпадає таке рішення під поняття «процесуальні дії Європейської прокуратури, які мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб».

У зв'язку з цим Суд зазначає, що положення права ЄС, яке не містить посилання на національне законодавство для визначення свого змісту й сфери застосування, зазвичай має тлумачитися автономно й уніфіковано в усьому Європейському Союзі з урахуванням не лише його тексту, а й контексту, в якому воно застосовується, а також цілей, яких прагнуть досягти відповідні правові норми.

У цьому контексті Суд, по-перше, зазначає, що стаття 42 Регламенту 2017/1939 не посилається на право Держав-членів для визначення змісту поняття «процесуальні дії». Крім того, ця стаття покликана, зокрема, врегулювати розподіл юрисдикції між національними судами та судами ЄС у сфері судового контролю за діяльністю Європейської прокуратури.⁴³ Так, якщо стаття 42(1) закріплює юрисдикцію національних судів щодо перегляду процесуальних дій Європейської прокуратури, які мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб, то пункти 2–8 тієї ж

⁴¹ Відповідно до статей 42 і 43 Органічного закону, у поєднанні зі статтею 90 цього ж закону, судовий перегляд процесуальних дій Європейської прокуратури дозволяється лише у випадках, прямо передбачених цим законом. Оскільки виклик свідка не належить до переліку дій, щодо яких закон надає право на оскарження, оскарження такого рішення не допускається.

⁴² Це положення ухвалене на підставі статті 86(3) ДФЄС, яка дозволяє законодавцю ЄС визначати спеціальні правила, що застосовуються до судового перегляду процесуальних заходів, вжитих Європейською прокуратурою при здійсненні її функцій.

⁴³ Див. статтю 42 Регламенту 2017/1939, у контексті пунктів 86, 87 і 89 преамбули зазначеного Регламенту.

статті визначають випадки, коли перегляд належить до компетенції судів ЄС. Отже, «процесуальні дії» у значенні статті 42(1) – це дії, законність яких, як правило, підлягає контролю національними судами.⁴⁴

Звідси випливає, що поняття «процесуальні дії Європейської прокуратури, які мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб» є автономним поняттям права ЄС, яке необхідно тлумачити на основі уніфікованих критеріїв. Лише таке тлумачення забезпечить узгоджене розмежування юрисдикції між національними судами та судами ЄС для цілей здійснення судового контролю за діяльністю Європейської прокуратури.

По-друге, Суд розглядає, чи охоплюється рішення Європейської прокуратури про виклик свідків цим поняттям.

У цьому зв'язку, по-перше, термін «процесуальні дії» включає, зокрема, дії, що здійснюються Європейською прокуратурою в межах досудового розслідування.⁴⁵ Сторони визнають, що рішення, оскаржуване в основному провадженні, є «процесуальною дією» у звичайному значенні цього терміна й було ухвалене в межах розслідування, що проводиться Європейською прокуратурою.

По-друге, щодо питання, чи є таке рішення процесуальною дією, «спрямованою на створення юридичних наслідків для третіх осіб», слід зазначити, що це формулювання відповідає критерію, передбаченому в першому абзаці статті 263 ДФЄС для визначення актів, які можуть бути оскаржені до Суду ЄС шляхом подання позову про скасування. Суд доходить висновку, що, використовуючи критерій, аналогічний тому, що міститься в статті 263 ДФЄС, законодавець ЄС мав намір поширити обов'язковий судовий контроль на всі процесуальні дії Європейської прокуратури, які мають обов'язкові юридичні наслідки, здатні вплинути на інтереси третіх осіб, зокрема шляхом зміни їхнього правового становища, включно з діями, що вчиняються під час досудового кримінального розслідування.⁴⁶

Крім того, щоб встановити, чи має оскаржувана дія обов'язкові юридичні наслідки в конкретному випадку, необхідно проаналізувати її зміст і оцінити її наслідки з урахуванням об'єктивних критеріїв.

Отже, питання про те, чи спрямоване рішення делегованого європейського прокурора щодо виклику свідка на створення обов'язкових юридичних наслідків, здатних вплинути на права осіб, стосовно яких проводиться розслідування, таких як заявники в основному провадженні, шляхом внесення істотних змін до їхнього правового становища, не може вирішуватися абстрактно чи загально, а вимагає оцінки *in concreto*. Така оцінка повинна враховувати, зокрема, статус «третьої особи»

⁴⁴ За винятком, однак, процесуальних дій, передбачених у статті 42(3) Регламенту 2017/1939, а також, на відміну від рішень, що стосуються захисту персональних даних і «адміністративних рішень» Європейської прокуратури, у значенні статті 42(8) цього Регламенту, які підпадають під дію статті 263 ДФЄС.

⁴⁵ Див. пункт 87 преамбули Регламенту 2017/1939.

⁴⁶ У цьому контексті термін «третья особа», що вживається у статті 42 Регламенту 2017/1939, охоплює не лише «підозрюваного» та «потерпілого», але й «інших зацікавлених осіб, чиї права можуть бути порушені такими діями» (див. пункт 87 Регламенту 2017/1939).

заявника, зміст відповідного акта, контекст його ухвалення, а також повноваження органу, який його прийняв.

У цьому зв'язку судовий контроль за процесуальними діями, що мають на меті створення юридичних наслідків для третіх осіб, дозволяє гарантувати дотримання Європейською прокуратурою основоположних прав осіб, щодо яких такі дії мають наслідки. Зокрема, це дає змогу перевірити дотримання цим органом права на належну правову процедуру та прав підозрюваних і обвинувачених, відповідно до статей 47 і 48 Хартії основоположних прав Європейського Союзу.⁴⁷

Такий контроль охоплює перевірку дотримання не лише процесуальних прав підозрюваних та обвинувачених, встановлених правом ЄС й передбачених статтею 41(1) Регламенту 2017/1939, але й усіх інших процесуальних прав, передбачених національним законодавством, яке застосовується до таких осіб, а також до інших осіб, яких стосується діяльність Європейської прокуратури, як зазначено в статті 41(3) цього Регламенту.

Оскільки обсяг процесуальних гарантій для різних категорій осіб може варіюватися залежно від національних процесуальних норм відповідної Держави-члена, то й обсяг процесуальних дій, які можуть бути оскаржені такими особами в національних судах, також залежить від застосованого національного права. Оцінка наслідків рішення про виклик свідка для прав осіб, стосовно яких ведеться розслідування, таким чином, певною мірою залежить від національних процесуальних норм та конкретного контексту кримінального провадження, в рамках якого Європейська прокуратура прийняла це рішення. Відповідно, саме національні суди, уповноважені на здійснення судового контролю згідно зі статтею 42(1) Регламенту 2017/1939, є найбільш компетентними для такої оцінки.

З цього випливає, що саме компетентні національні суди повинні оцінити, чи рішення делегованого європейського прокурора про виклик свідка має на меті створення обов'язкових юридичних наслідків, здатних вплинути на інтереси осіб, які оскаржують це рішення, таких як особи, стосовно яких ведеться розслідування, шляхом істотної зміни їхнього правового становища, зокрема впливу на їхні процесуальні права. Якщо це так, це рішення підлягає судовому контролю з боку відповідного національного суду.

По-третє, щодо питання, чи повинен, у відповідних випадках, цей судовий контроль здійснюватися шляхом подання прямої скарги на таке рішення, Суд зазначає, що з формулювання статті 42(1) Регламенту 2017/1939 не випливає обов'язок Держав-членів передбачати саме такий спосіб захисту. Водночас це положення передбачає, що судовий контроль має здійснюватися «відповідно до вимог і процедур, встановлених національним законодавством». Таким чином, за умови повного гарантування прав, закріплених у статтях 47 та 48 Хартії, це положення не виключає можливості здійснення такого судового перегляду як додаткового питання.

⁴⁷ Хартія.

Це тлумачення підтверджується також пунктом 88 преамбули Регламенту 2017/1939, де зазначено, що, стосовно зазначеного вище перегляду законності, слід забезпечити ефективні правові засоби захисту відповідно до другого підпункту статті 19(1) ДЄС.⁴⁸ Хоча ця норма зобов'язує Держави-члени гарантувати, щоб кожна особа мала право на оскарження до суду акта, який несприятливо впливає на неї й може порушити її права та свободи, гарантовані правом ЄС, вона не вимагає, щоб особа, яка має таке право, обов'язково мала змогу скористатися прямим судовим засобом захисту.

Відповідно, судовий перегляд, передбачений статтею 42(1) Регламенту 2017/1939, може також мати форму додаткового питання, яке розглядається, зокрема, кримінальним судом першої інстанції, за умови, що ці процесуальні правила гарантують право на ефективний засіб правового захисту, що передбачає, що суд, який розглядає спір, має юрисдикцію розглядати всі питання права та факту, що стосуються вирішення цього спору.

Однак згідно з принципом еквівалентності, якщо національні процесуальні норми, що стосуються аналогічних внутрішньодержавних проваджень, передбачають можливість безпосереднього оскарження аналогічного рішення, така можливість повинна надаватися також у межах судового перегляду, передбаченого статтею 42(1) Регламенту 2017/1939, особам, які оскаржують рішення про виклик свідків, ухвалене делегованим європейським прокурором у рамках розслідування, таким як особи, стосовно яких ведеться відповідне розслідування.

⁴⁸ Це положення зобов'язує Держави-члени забезпечити правові засоби захисту, достатні для гарантування ефективного правового захисту у сферах, що регулюються правом ЄС. Згідно з практикою Суду ЄС, це зобов'язання відповідає праву на ефективний засіб правового захисту для кожної особи, чиї права й свободи, гарантовані правом ЄС, було порушено, як зазначено в першому абзаці статті 47 Хартії.

VII. Судове співробітництво у цивільних справах: Регламент Брюссель Іа

Рішення Суду справедливості ЄС (Четверта Палата) від 30 квітня 2025 року, *Mutua Madrileña Automovilista*, C-536/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Звернення за попереднім рішенням – Судова співпраця у цивільних справах – Регламент (ЄС) № 1215/2012 – Юрисдикція щодо питань, пов'язаних зі страхуванням – Стаття 11(1) (b) – Стаття 13(2) – Позов потерпілої сторони безпосередньо проти страховика – Поняття «потерпіла сторона» – Посадова особа, постраждала в дорожньо-транспортній пригоді – Продовження виплати заробітної плати під час непрацездатності цієї посадової особи – Держава-член, яка виступає як роботодавець, передала права цієї посадової особи на компенсацію – Юрисдикція судів за місцем проживання позивача – Місце, де адміністративний орган, який наймає цю посадову особу, має своє місцезнаходження

Розглянувши звернення за попереднім рішенням від *Landgericht München I* (Земельний суд міста Мюнхен I, Німеччина) Суд вирішує питання про спеціальні правила юрисдикції, які Регламент (ЄС) № 1215/2012⁴⁹ у справах, пов'язаних зі страхуванням, коли роботодавець особи, постраждалої в дорожньо-транспортній пригоді, подає судовий позов, право на який перейшло до нього в порядку суброгації, проти компанії, яка страхує транспортний засіб, винний у цій аварії.

У березні 2020 року посадова особа федерального рівня, яка працювала у Мюнхені (Німеччина) і проживала у цьому місті, була травмована в Іспанії в результаті дорожньо-транспортної пригоді, яка була пов'язана з транспортним засобом, застрахованим *Mutua Madrileña Automovilista*. Протягом періоду непрацездатності цієї посадової особи її роботодавець – Федеративна Республіка Німеччина – продовжувала виплачувати їй заробітну плату.

Як роботодавець, Федеративна Республіка Німеччина подала цивільний позов до *Amtsgericht München* (Місцевий суд міста Мюнхен, Німеччина) з вимогою про компенсацію *Mutua Madrileña Automovilista* шкоди, завданої внаслідок виплати заробітної плати своєму працівнику. Маючи місцезнаходження в Іспанії, ця компанія заявила, що суд не має міжнародної юрисдикції, і оскаржила позов по суті.

У лютому 2022 року Місцевий суд міста Мюнхен відмовився від міжнародної юрисдикції вважаючи, що Федеративна Республіка Німеччина не може скористатися спеціальними правилами юрисдикції у питаннях, що стосуються страхування, викладеними у статті 11(1)(b) та статті 13(2) Регламенту № 1215/2012. Після цього

⁴⁹ Регламент (ЄС) № 1215/2012 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2012 року про юрисдикцію та визнання і виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах (ОВ 2012 L 351, с. 1; також відомий як «Регламент Брюссель I bis»).

Федеративна Республіка Німеччина подала апеляцію до Земельного суду міста Мюнхен I.

Згідно з твердженням суду, що звернувся із запитом, не заперечується, що Федеративна Республіка Німеччина має намір подати позов безпосередньо проти Mutua Madrileña Automovilista, і що вона ініціювала судове провадження на підставі встановленого законом переходу права в порядку суброгації. Для того, щоб оцінити підстави апеляції, цей суд вирішив запитати Суд, чи може Держава-член, яка як роботодавець подає позов безпосередньо проти страховика на підставі передбаченого законом переходу права на відшкодування шкоди, завданій посадовій особі внаслідок ДТП, посилатися на спеціальні правила юрисдикції у справах, що стосуються страхування, встановлені на користь «потерпілої сторони» в Регламенті № 1215/2012.

Висновки Суду

По-перше, Суд нагадує, що шляхом відступу від загального правила, згідно з яким суди за місцем проживання відповідача мають юрисдикцію, передбаченого статтею 4(1) Регламенту № 1215/2012, особи, які проживають у Державі-члені, можуть бути притягнуті до відповідальності в судах іншої Держави-члена на підставі правил, викладених у розділах 2-7 глави II цього Регламенту. Зокрема, положення розділу 3 глави II цього Регламенту спрямовані на усунення певного дисбалансу між сторонами позову у питаннях, що стосуються страхування, шляхом забезпечення того, щоб слабша сторона могла подати позов проти сильнішої сторони до суду Держави-члена, який є доступнішим. Більш конкретно, відповідно до статті 13(2) цього Регламенту положення статті 11 цього Регламенту, пункт 1 якої регулює юрисдикцію у справах, пов'язаних із страхуванням, у разі, коли страховик має місце проживання в Державі-члені⁵⁰, застосовуються, коли позови пред'являються потерпілою стороною безпосередньо проти страховика, якщо такі позови дозволені.

По-друге, з прецедентного права випливає, що правила юрисдикції, що становлять виняток із загального правила про те, що юрисдикція ґрунтується на місцезнаходженні відповідача, повинні тлумачитися вузько. Суд вже зазначав, що спеціальні правила юрисдикції у питаннях, що стосуються страхування, викладені в Регламенті № 1215/2012, приносять користь сторонам, які зазнали збитків, не обмежуючи категорію осіб, які зазнали збитків, тими, хто безпосередньо постраждав. Таким чином, певні категорії осіб, яким в порядку суброгації передані права, що належать стороні, якій безпосередньо завдано шкоди, також можуть посилатися на правила юрисдикції, викладені в об'єднаних положеннях статті 13(2) та статті 11(1)(b) Регламенту № 1215/2012, для того, щоб подати позов до страховика в інший

⁵⁰ Згідно зі статтею 11(1) Регламенту № 1215/2012: «До страховика, який проживає в Державі-члені, може бути пред'явлено позов: (а) до судів Держави-члена, в якій він проживає; (b) в іншій Державі-члені, у випадку позовів, поданих страховальником, застрахованою особою або бенефіціаром, до судів за місцем проживання позивача; ...».

суд, ніж суд його місцезнаходження, де такі особи можуть бути класифіковані як «потерпілі сторони» у значенні статті 13(2) цього Регламенту.

Однак Суд зазначив, що не потрібно проводити індивідуальну оцінку щодо того, чи може особа, яка подала позов проти відповідного страховика, вважатися «слабшою стороною», щоб бути «потерпілою стороною» у значенні цього положення. Що стосується відносин між фахівцями у страховому секторі, жоден з яких не може вважатися слабшим, ніж інший, Суд виключив застосування статті 13(2) Регламенту № 1215/2012 у її поєднанні зі статтею 11(1)(b) цього Регламенту (або еквівалентними положеннями Регламенту № 44/2001)⁵¹, у випадках, коли правонаступником прав безпосередньо потерпілої сторони є такий професіонал. Аналогічне рішення Суд прийняв щодо установи соціального забезпечення, яка діє з метою отримання відшкодування виплат, наданих застрахованій нею особі, яка отримала травму внаслідок ДТП.

І навпаки, із судової практики Суду, що стосується цих еквівалентних положень Регламенту № 44/2001, очевидно, що роботодавець, до якого перейшли права його працівника на відшкодування заробітної плати, виплаченої протягом періоду непрацездатності, і який виключно в цій якості подав позов про відшкодування шкоди, яку він зазнав, може вважатися слабшою стороною як особа, яка зазнала шкоди, незалежно від її розміру та юридичної форми, ніж страховик, до якого він подає позов.

Щодо питання, чи впливає з цієї судової практики, що Держава-член як роботодавець, який в порядку суброгації отримав право посадової особи, яка є потерпілою в результаті нещасного випадку, пов'язаного із застрахованим транспортним засобом, на компенсацію, повинна вважатися «потерпілою стороною» у значенні статті 13(2) Регламенту № 1215/2012, через те, що вона продовжувала виплачувати заробітну плату цій посадовій особі під час її непрацездатності, в результаті чого така Держава як роботодавець матиме право подати позов до відповідного страховика в судах за місцем проживання позивача, відповідно до статті 11(1)(b) цього Регламенту, де такі прямі позови дозволені, Суд вважає цю справу подібною справі *MMA IARD*⁵². Відповідно, міркування цього рішення можуть бути застосовані й в цій справі. Зазначене рішення було ухвалено в контексті та за фактичними обставинами, подібними до тих, які призвели до спору в основному провадженні. Така аналогія є ще більш переконливою, оскільки Федеративна Республіка Німеччина діє з метою компенсації не як суб'єкт міжнародного публічного права, а виключно як роботодавець, якому передане право одного з її працівників.

Таким чином, відповідно до Регламенту № 1215/2012⁵³, роботодавець, який продовжував виплачувати заробітну плату своєму працівнику під час непрацездатності останнього після ДТП, і якому в порядку суброгації перейшли права

⁵¹ Регламент Ради (ЄС) № 44/2001 від 22 грудня 2000 року про юрисдикцію та визнання та виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах (ОJ 2001 L 12, с. 1; також відомий як «Регламент Брюссель І»). Більш конкретно, ці «еквівалентні положення» – це стаття 11(2) у поєднанні зі статтею 9(1)(b) Регламенту № 44/2001.

⁵² Рішення від 20 липня 2017 року, *MMA IARD* (C-340/16, EU:C:2017:576).

⁵³ Стаття 13(2) Регламенту № 1215/2012 у її поєднанні зі статтею 11(1)(b) цього ж Регламенту.

його працівника щодо страховика транспортного засобу, задіяного в цій ДТП, повинен вважатися «потерпілою стороною», навіть якщо заявником є Держава-член, що діє як роботодавець. У цьому контексті той факт, що така Держава-член також виконує функції установи соціального забезпечення, не має значення, враховуючи, що вона подає позов про компенсацію виключно як роботодавець, якому в порядку суброгації перейшли права його працівника на компенсацію, а не як установа соціального забезпечення.

По-третє, Суд відхиляє аргумент національного суду про те, що відповідно до Регламенту № 1215/2012, якщо позивачем, який подав позов до страховика, є Держава-член, яка виступає як роботодавець, якому в порядку суброгації перейшли права його безпосередньо потерпілого працівника, саме суд за місцем проживання цього працівника має місцеву юрисдикцію. Якщо застосовується стаття 11(1)(b) цього положення, яка визначає «суд за місцем проживання позивача», вона визначає як міжнародну юрисдикцію, так і місцеву юрисдикцію суду, визначеного таким чином. До того ж, оскільки роботодавець, який набув прав в порядку суброгації через те, що він виплатив заробітну плату працівнику, зазнав збитків і, отже, сам є «потерпілою стороною», він може, відповідно до цього положення, подати позов проти страховика до суду за місцем свого постійного перебування. Оскільки такий роботодавець є єдиним, хто може покладатися на права на компенсацію, що виникають внаслідок суброгації, немає необхідності вимагати від нього розпочати провадження в судах за місцем проживання його працівника, щоб уникнути множинності судів, що мають юрисдикцію. Це також стосується ситуацій, коли, як і в цій справі, такий роботодавець є Державою-членом. Щодо визначення постійного місця перебування Держави-члена, яка є роботодавцем, доцільно використовувати місцезнаходження адміністративного органу, в якому працює відповідна посадова особа, і який на практиці зазнав збитків, пов'язаних з її відсутністю.

З огляду на викладене Суд постановляє, що відповідно до статті 13(2) Регламенту № 1215/2012 у її поєднанні із статтею 11(1)(b) цього Регламенту, Держава-член, яка виступає як роботодавець, до якої потерпіла в ДТП особа передала права в порядку суброгації, і яка продовжувала виплачувати заробітну плату цій посадовій особі під час її непрацездатності, може, як «потерпіла сторона» у значенні цієї статті 13(2), подати позов проти компанії, яка надає послуги страхування, щодо цивільної відповідальності, що виникла внаслідок використання транспортного засобу, причетного до цієї ДТП, не до суду за місцем проживання посадової особи, а до суду за місцем розташування адміністративного органу, що її наймає, якщо такі прямі позови дозволені.

VIII. Спільна зовнішня політика та політика безпеки: обмежувальні заходи

Рішення Загального Суду (Перша Палата) від 30 квітня 2025 року, SBK Art v Council, T-102/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Спільна зовнішня політика та політика безпеки – Обмежувальні заходи, вжиті щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України – Заморожування активів – Список осіб, організацій та органів, чий кошти та економічні ресурси підлягають заморожуванню – Включення та збереження імені заявника в списку – Поняття «асоціація» – Стаття 2(1) Рішення 2014/145/CFSP – Стаття 3(1) Регламенту (ЄС) № 269/2014 – Обов'язок зазначенням мотивів – Права захисту – Помилка в оцінці – Пропорційність – Твердження про незаконність

У своєму рішенні Загальний Суд відхиляє позов про скасування, поданий компанією-заявницею проти актів Ради Європейського Союзу, якими 16 грудня 2022 року⁵⁴ її було включено, а потім збережено у 2023 році⁵⁵ та 2024 році⁵⁶ у списках фізичних та юридичних осіб, на яких поширюються обмежувальні заходи у зв'язку із діями, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України. Ця справа дає Суду можливість, зокрема, вирішити горизонтальне питання застосування винятків, передбачених Регламентом № 269/2014⁵⁷, до продажу компанії, зареєстрованої за межами Європейського Союзу, яка має заморожені кошти в ЄС.

⁵⁴ Рішення Ради (CFSP) 2022/2477 від 16 грудня 2022 року про внесення змін до Рішення 2014/145/CFSP щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2022 L 322 I, с. 466) та Імплементативний регламент Ради (ЄС) 2022/2476 від 16 грудня 2022 року про імплементативний Регламент (ЄС) № 269/2014 щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2022 L 322 I, с. 318).

⁵⁵ Рішення Ради (CFSP) 2023/572 від 13 березня 2023 року про внесення змін до Рішення 2014/145/CFSP щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2023 L 75 I, с. 134) та Імплементативного регламенту Ради (ЄС) 2023/571 від 13 березня 2023 року про імплементативний Регламент (ЄС) № 269/2014 щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2023 L 75 I, с. 1); Рішення Ради (CFSP) 2023/1767 від 13 вересня 2023 року про внесення змін до Рішення 2014/145/CFSP щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2023 L 226, с. 104), та Імплементативний регламент Ради (ЄС) 2023/1765 від 13 вересня 2023 року про імплементативний Регламент (ЄС) № 269/2014 щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2023 L 226, с. 3).

⁵⁶ Рішення Ради (CFSP) 2024/847 від 12 березня 2024 року про внесення змін до Рішення 2014/145/CFSP щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ L 2024/847) та Імплементативного регламенту Ради (ЄС) 2024/849 від 12 березня 2024 року про імплементативний Регламент (ЄС) № 269/2014 щодо обмежувальних заходів щодо дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ L 2024/849).

⁵⁷ Регламент Ради (ЄС) № 269/2014 від 17 березня 2014 року щодо обмежувальних заходів стосовно дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2014 L 78, с. 6).

Це рішення було ухвалено в межах пакету обмежувальних заходів, прийнятих ЄС у відповідь на військову агресію, розпочату російською федерацією проти України 24 лютого 2022 року. Заявником є товариство з обмеженою відповідальністю, зареєстроване в росії відповідно до національного законодавства, яке було включено до спірних списків як юридична особа, пов'язана зі Сбербанком⁵⁸, як юридична особа, що фінансово підтримує уряд російської федерації, та як юридична особа, що займається економічним сектором, що забезпечує суттєве джерело доходу для нього.

На підтвердження свого позову про скасування заявник стверджує, зокрема, що Рада зробила помилку в оцінці застосування критерію асоціації.

Висновки Суду

Як попереднє зауваження, слід зазначити, що заявник стверджує, що він припинив бути дочірньою компанією Сбербанку 31 жовтня 2022 року, коли був проданий дочірніми компаніями Сбербанку, які володіли ним, еміратському інвестору. Тому він стверджує, що на дати, коли його ім'я було включено до списків та залишено в них⁵⁹, він більше не був дочірньою компанією Сбербанку.

Заявник не заперечує, що він був створений у 2021 році з метою зберігання депозитарних розписок та конвертованих облігацій, якими володіє Сбербанк у нідерландській Fortenova Group TopCo, розписок та облігацій, які Сбербанк передав йому 5 квітня 2022 року. Однак Рада стверджує, що цей продаж не має наслідків в Європейському Союзі, оскільки він не був дозволений компетентним національним органом відповідно до винятку, передбаченого статтею 6b(2b) Регламенту № 269/2014. Депозитарні розписки та конвертовані облігації, якими володіє заявник, були заморожені одразу після включення назви Сбербанку до списків 21 липня 2022 року відповідно до статті 2 Регламенту № 269/2014.

У зв'язку з цим Суд зазначає, що відповідно до поняття «заморожування коштів», викладеного в статті 1(f) Регламенту № 269/2014, депозитарні розписки та конвертовані облігації, якими володіє заявник, більше не могли – з моменту включення імені Сбербанку до спірних списків – бути переміщені або змінені будь-яким чином, що призвело б до будь-якої зміни їх власності або будь-якої іншої зміни, яка могла б дозволити їх використання. Отже ці активи можуть бути вивільнені лише у разі виключення Сбербанку зі спірних списків або у разі застосування одного з винятків, передбачених Регламентом № 269/2014, зокрема винятку, спеціально визначеного для Сбербанку у статті 6b(2b) цього Регламенту, зі змінами, внесеними Регламентом 2022/330.⁶⁰

⁵⁸ Стаття 2(1) Рішення Ради 2014/145/CFSP від 17 березня 2014 року щодо обмежувальних заходів стосовно дій, що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України (OJ 2014 L 78, с. 16), зі змінами, внесеними Рішенням (CFSP) 2022/329.

⁵⁹ А саме 16 грудня 2022 року та на дату прийняття актів про збереження чинності у 2023 та 2024 роках.

⁶⁰ Стаття 6b(2b) Регламенту № 269/2014: «Шляхом винятку від статті 2, компетентні органи Держави-члена можуть, за таких умов, які вони вважають за доцільні, дозволити вивільнення певних заморожених коштів або економічних ресурсів, або надання певних коштів або економічних ресурсів суб'єкту господарювання, зазначеному під номером 108 у Додатку

У цій справі Суд насамперед зауважує, що дозвіл компетентного національного органу Нідерландів щодо продажу заявника еміратському інвестору отримано не було. Далі зазначає, що такий продаж призведе до переказу коштів, розташованих на території ЄС, і що, з огляду на сферу застосування статті 17 Регламенту № 269/2014, цей Регламент застосовується до відповідного продажу.

Що стосується винятку, зазначеного в статті 6b(2b) Регламенту № 269/2014, Суд вважає, що він застосовується до продажу майнових прав, які прямо або опосередковано належать Сбербанку в юридичній особі, організації або органі, заснованому в ЄС, такі як депозитарні розписки та конвертовані облигації в Fortenova Group TopCo.

Крім того, винятки спрямовані для чіткого визначення ситуацій, в яких суб'єкти, включені до відповідних списків, можуть звернутися до компетентних національних органів за дозволом на продаж заморожених активів, і, таким чином, призначені забезпечити ефективність обмежувальних заходів. Відповідно, без застосування винятку право власності на заморожені кошти не може передаватися фізичними або юридичними особами, чиє ім'я включено до спірних списків, іншим особам за межами ЄС. Якщо така передача відбувалася б без дозволу, наслідки обмежувальних заходів було б нівельовано. Отже, передача Сбербанком еміратському інвестору депозитарних розписок та конвертованих облигацій, утримуваних в межах ЄС заявником у Fortenova Group TopCo і заморожених з моменту включення імені Сбербанку до спірних списків, без дозволу компетентного національного органу, суперечить положенням Регламенту № 269/2014 і повинна розглядатися як така, що не має чинності відповідно до права ЄС.

Таким чином, той факт, що заявник продовжує зберігати депозитарні розписки та конвертовані облигації в Fortenova Group TopCo, які були заморожені після включення назви Сбербанку до спірних списків, свідчить про наявність спільних інтересів між заявником та Сбербанком.

I, після визначення того, що ці кошти або економічні ресурси необхідні для завершення до 31 жовтня 2022 року поточного продажу та передачі майнових прав, що прямо чи опосередковано належать цьому суб'єкту господарювання, у юридичній особі, суб'єкті господарювання або органі, зареєстрованому в Союзі». Див. також, у зв'язку з цим, статтю 2(15) Рішення 2014/145, зі змінами, внесеними Рішенням (CFSP) 2022/329.

Огляд практики Суду справедливості Європейського Союзу. Рішення за квітень – травень 2025 року. Відп. за вип.: Перший заступник керівника Апарату Верховного Суду д-р юрид. наук Р. Ш. Бабанли. Опрацювання та переклад рішень: О. Ю. Тарасенко, Д. О. Мудрак. Київ, 2025. – 35 с.

Застереження:

1. Огляд практики Суду справедливості Європейського Союзу підготовлено на матеріалах Бюлетенів Суду справедливості Європейського Союзу, розміщених на вебсайті:

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_3471594/en/

2. Переклад описів рішень є неофіційним та має на меті надати можливість загального ознайомлення із підходом Суду справедливості Європейського Союзу до вирішення правових проблем. Для повного розуміння суті висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним на вебресурсі Суду справедливості Європейського Союзу https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_3471594/en/

3. Інформація має суто допоміжний та довідковий характер і не має на меті висвітлити суть усієї проблематики, яка вирішується відповідними судовими рішеннями.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 t.me/supremecourtua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua